

A photograph of a man with glasses and a red vest over a patterned shirt, assisting a young child on a playground structure. The child is wearing a blue jacket and light-colored pants, hanging from a metal bar. The background shows a blue and yellow playground structure. The image is overlaid with a large pink and orange geometric shape.

Overzichtskaart 1

Opvoedings- ondersteuning

voor hulp bij opvoedingsvragen
en lichte opvoedproblemen

Nederlands
Centrum
Jeugdgezondheid

Opvoedingsondersteuning JGZ

Overzicht van aanbevolen instrumenten en interventieprogramma's per leeftijdsgroep

	Baby 0 - 1 jaar	Peuter/kleuter 1 - 4 jaar	Kinderen 4 - 12 jaar	Adolescent 12 - 19 jaar
Contact- momenten	2 w., 4 w., 8 w., 3 m., 4 m., 6 m., 7,5 m., 9 m., 11 m.	14 m., 18 m., 2 jr., 3 jr., 3,5 jr.	groep 2, groep 7	2 ^e klas VO, even- tueel 16 jr.
Signalering: psychosociale problemen				
Aanbevolen instrumenten		BITSEA (24 mnd), SDQ ouderversie (3 jr. 3,9 jr.)	SDQ ouderversie	SDQ zelf- rapportage- versie, KIVPA
Signalering: opvoed- en opgroei problemen				
Aanbevolen instrumenten	DMO-p Samen Starten	DMO-p (t/m 18 mnd.), SPARK (18 mnd.), NOSIK (vanaf 2 jr.)	NOSIK	NOSIK (t/m 14 jr.)
INTERVENTIES¹ door JGZ				
Aanbevolen universele interventies	Triple P (0-16 jr.), Gordon-cursus (1-18 jr.), Stap voor Stap (0-12 jr.), Pedagogisch Adviseren (0-19 jr.)			
Aanbevolen universele fasegebonden interventies²	MIM (0-1,5 jr.), VIK (0-4 jr.), K-VHT (0-4 jr.), Home- Start (0-6 jr.), Rookvrij opgroeien (0-4 jr.)	MIM (0-1,5 jr.), VIK (0-4 jr.), K-VHT (0-4 jr.), Home- Start (0-6 jr.), Peuter in Zicht! (2-3 jr.), STAP (2-4 jr.), Rookvrij opgroeien (0-4 jr.)	Home-Start (0-6 jr.), Opvoeden & Zo (4-12 jr.)	Beter Omgaan Met Pubers (12-18 jr.)
Aanbevolen interventies voor specifieke doelgroepen	Ouder-Baby- interventie (0-1 jr.), Armoede en gezondheid (0-12 jr.), Bemoeizorg (0-19 jr.), Stevig Ouderschap (1- 1,5 jr.), Triple P (0-16 jr.), Voorzorg (-0,5-2 jr.)	Armoede en gezondheid (0-12 jr.), Bemoeizorg (0-19 jr.), Triple P (0-16 jr.), Stevig Ouderschap (3-18mnd.), Voorzorg (-0,5-2 jr.), VIPP-SD (1-3 jr.)	Drukke kinderen (4-12 jr.), DroogBedTraining (> 7 jr.), Armoede en gezondheid (0-12 jr.), Bemoeizorg (0-19 jr.), Triple P (0-16 jr.)	Bemoeizorg (0-19 jr.), Triple P (0-16 jr.)
Overdracht of verwijzing naar andere hulpverleners				
Middelen/ instrumenten	O.a. Digitaal Dossier JGZ, verwijsindex, standpunt samenwerking			

Verklarende woordenlijst (op alfabetische volgorde)

- **Armoede en gezondheid:** Interventie die de gezondheidsbedreiging ten gevolge van armoede wil tegengaan bij kinderen uit de groepen 2 en 7 van het basisonderwijs. Bestaat uit een aantal stappen, namelijk een periodiek gezondheidsonderzoek, een vervolcontact met het A-team en tot slot het al dan niet verstrekken van een vergoeding.
- **Bemoeizorg in de jeugdgezondheidszorg:** Ongevraagde zorg bij (ouders van) kinderen/jongeren van 0 tot 19 jaar, aangeboden door de JGZ. Deze wordt ingezet op grond van een gesignaleerde bedreiging van de gezondheid van de jeugdige en wanneer doorgaans meer dan drie contacten nodig zijn om de ouders tot hulpverlening te motiveren.
- **Beter Omgaan met Pubers:** Opvoedingscursus voor laagopgeleide ouders van pubers in de leeftijd van 12 tot 18 jaar. Doel is te voorkomen dat problemen met de pubers escaleren en hulpverlening nodig is.
- **BITSEA:** Korte signaleringslijst voor psychosociale problemen bij jonge kinderen (24 mnd.) in te vullen door de ouder(s). BITSEA staat voor Brief Infant Toddler Social and Emotional Assessment.
- **DMO-protocol Samen Starten:** Gespreksprotocol horend bij het programma Samen Starten waarin 5 domeinen worden besproken met de ouder (0-18 mnd): (1) Competentie ouder, (2) welbevinden kind, (3) Sociale steun, (4) Rol partner en (5) Obstakels.
- **Drukke kinderen:** Een cursus voor ouders van kinderen van 4 tot 12 jaar die opvoedingsproblemen hebben door het drukke gedrag van hun kind.
- **DroogBedTraining (DBT)** is een kortdurende methode om kinderen van 7 jaar en ouder die 's nachts nog in hun bed plassen, te leren dit op de wc te doen.
- **Gordon-cursus:** Preventieve oudercursus voor ouders en opvoeders van kinderen tussen de 1 en 18 jaar met als doel de benodigde, specifieke communicatievaardigheden voor de opvoeding van hun kind te verwerven.
- **Home-Start:** Ervaren vrijwilligers ondersteunen ouders met ten minste één kind van zes jaar of jonger in de thuissituatie om te voorkomen dat alledaagse problemen uitgroeien tot ernstige en langdurige problemen.
- **KIVPA:** Een zelfrapportage vragenlijst voor adolescenten (13-18 jaar) over hun psychosociale problemen. KIVPA staat voor Korte Indicatieve Vragenlijst voor Psychosociale problematiek bij adolescenten
- **K-VHT:** Gedragsinterventie voor ouders met kinderen van 0 tot 4 jaar gericht op het versterken van de opvoedingsvaardigheden en het verbeteren van de ouder-kindrelatie. Zo wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen versterkt en kunnen gedrags- en ontwikkelingsproblemen voorkomen of verminderd worden. K-VHT staat voor: Kortdurende Video-Hometraining.
- **MIM:** Programma voor voorlichting en opvoedingsondersteuning van moeders met een eerste kind tussen 0 en 18 maanden. De bedoeling is het zelfvertrouwen, de zelfredzaamheid en het zelfzorgvermogen van de moeders te vergroten en hun sociale netwerk te versterken. MIM staat voor: Moeders informeren moeders.

¹ Dit overzicht bevat interventieprogramma's die door een onafhankelijke erkenningscommissie erkend en beoordeeld zijn als 'theoretisch goed onderbouwd', 'waarschijnlijk effectief' of 'bewezen effectief' (Databank Effectieve Jeugdinterventies).

² De interventieprogramma's hebben een eigen doelgroep met specifieke indicatiecriteria.

NOSIK: Korte vragenlijst voor ouders die de stressbeleving bij de opvoeding van een kind in kaart brengt. Voor ouders met kinderen in de leeftijd van 2 tot 13 jaar. NOSIK staat voor Nijmeegse Ouderlijke Stress Index (korte versie).

- **Opvoeden & Zo:** Oudercursus gericht op het vergroten van de opvoedingscompetentie van ouders met een kind in de basisschoolleeftijd.
- **Ouder-Baby-Interventie:** Een (geïndiceerde) preventieve interventie, gericht op depressieve moeders met een jong kind (tot en met 12 maanden).
- **Peuter in Zicht!:** Oudercursus voor ouders van peuters (2-3 jaar) in gewone opvoedings-situaties of met (dreigende) opvoedproblemen.
- **Pedagogisch Adviseren:** Pedagogisch Adviseren biedt adviesgesprekken aan ouders met kinderen in de leeftijd van 0 tot 19 jaar, met vragen over en milde problemen in de opvoeding.
- **Rookvrij Opgroeien (Roken? Niet waar de kleine bij is!):** Doel van deze interventie is het verminderen van het percentage kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar dat wordt blootgesteld aan tabaksrook in de thuissituatie.
- **SDQ:** Korte signaleringslijst voor psychosociale problemen bij kinderen. Er is een versie voor 3- en 4-jarige kinderen en voor 5- tot 12-jarigen in te vullen door de ouders. Voor 13-jarigen is er een zelfrapportageversie. SDQ staat voor Strengts and Difficulties Questionnaire
- **SPARK:** Een gestructureerd vraaggesprek voor vroegsignalering van opvoedingsproblemen bij peuters (18 mnd). SPARK staat voor Signaleren van Problemen en Analyse van Risico bij (opvoeden en ontwikkeling van) Kinderen.
- **Stap voor Stap:** Methodisch stappenplan voor lichte pedagogische hulp om ouders met kinderen tussen de 0 en 4 jaar door middel van een probleemoplossend gesprek te begeleiden bij opvoedingsvragen.
- **Stevig Ouderschap:** Preventief programma bestaande uit huisbezoeken, afgelegd door een JGZ-verpleegkundige in gezinnen met een pasgeboren kind gedurende de eerste 18 maanden. Bestemd voor gezinnen met een verhoogd risico op opvoedingsproblematiek.
- **Triple P:** Van origine Australisch programma voor opvoedingsondersteuning aan ouders met kinderen in de leeftijd van 0 tot 16 jaar. Het is een laagdrempelig en integraal programma met als doel de preventie van (ernstige) emotionele en gedragsproblemen bij kinderen door het bevorderen van competent ouderschap. Triple P staat voor Positief Pedagogisch Programma.
- **VIK:** Veiligheidsinformatiekaarten voor ouders van kinderen tussen 0 en 4 jaar.
- **VIPP-SD:** Gedragsinterventie voor ouders met kinderen van 1 tot 3 jaar. Het programma wil gedragsproblemen voorkomen of verminderen door opvoedingsvaardigheden van ouders te versterken, met aandacht voor positieve interactie en sensitieve disciplineringsstrategieën. VIPP-SD staat voor: Video-feedback Intervention to Promote Positive Parenting and Sensitive Discipline.
- **VoorZorg:** Een preventieve interventie, gericht op hoogrisicomoeders met een kind tussen -5 maanden en 2 jaar oud, waarmee (primair) kindermishandeling of -verwaarlozing voorkomen moet worden.